

АНАЛІЗ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Деділова Т.В., канд. екон. наук, доцент

Токар І.І., асистент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. У своїй діяльності установи державного санітарно-епідеміологічного контролю підпорядковуються Державній службі України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, основними завданнями якої є: нагляд за організацією і проведенням санітарних і протиепідемічних заходів органами державної виконавчої влади, місцевого і регіонального самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами; нагляд за реалізацією державної політики з питань профілактики захворювань населення, участь у розробці та контроль за виконанням програм, що стосуються запобігання шкідливому впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення; нагляд за дотриманням санітарного законодавства; проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи, гігієнічної регламентації небезпечних факторів, видання дозволів на використання [1, с. 2]. Відповідно до принципів бюджетного функціонування Держпродспоживслужби усі її установи мають право надавати на договірній основі лише ті види платних послуг юридичними та фізичними особами, які їм дозволено надавати законодавством. При цьому вартість таких платних послуг визначається централізовано і однакова для всіх її підрозділів.

Таким чином, означений аспект майже унеможлиблює ведення комерційної діяльності установами державного санітарно-епідеміологічного контролю на засадах конкуренції й, відповідно, вільного ціноутворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бухгалтерські питання надання платних послуг в минулому Державною санітарно-епідеміологічною службою розглянуто в роботах О. Левичева [2, с. 1]. В загальному ж випадку, більшість публікацій, присвячених фінансовій діяльності означеної структури, зводиться до огляду переліку її платних послуг.

Невирішені складові загальної проблеми. Таким чином, питання актуалізації комерційної діяльності установ державного санітарно-епідеміологічного контролю залишається відкритим. Зокрема особливої уваги потребує аналіз та оцінка цінової політики таких бюджетних установ як інструмента ринкової конкуренції та отримання прибутку від госпрозрахункових операцій.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз практичних засад реалізації цінової політики установ державного санітарно-епідеміологічного контролю та виявлення недоліків ціноутворення як факторів зниження ефективності їх комерційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харківський філіал Державного науково дослідного інституту (далі – ХФ ДНДІЛДВСЕ, Лабораторія) з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи здійснює організацію лабораторної справи в Харківській області з діагностики хвороб тварин, оцінки безпечності та якості всіх харчових продуктів в тому числі тваринного та рослинного походження, неїстівних продуктів тваринного походження, кормів, кормових добавок, води та інших товарів.

Аналіз цінової політики на підприємстві ХФ ДНДІЛДВСЕ передбачає реалізацію наступних основних завдань: вивчення змісту процедур установки ціни, рівня цін для визначення обґрунтованості конкретної ціни на послуги; виявлення недоліків щодо ефективності цінової політики Лабораторії.

Основні принципи ціноутворення Лабораторії визначаються Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 13 лютого 2013 року №96 (у редакції наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26 січня 2016 року № 18) «Розміри плати за послуги, які надаються

регіональними службами ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті та бюджетними установами центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів» [3, с. 1-2]. Вартість та порядок приймання виконаних лабораторних досліджень та розрахунків визначається за договором на виконання платних послуг між Лабораторією та контрагентом. Зокрема, вартість лабораторних досліджень за договором визначається відповідно до калькуляції, яка прийнята Міністерством аграрної політики та продовольства.

Аналіз послуг, надаваних ХФ ДНДІЛДВСЕ і ринку збуту. Відповідно до статуту підприємства діяльність ХФ ДНДІЛДВСЕ здійснюється основними його структурними підрозділами, зокрема: імунологічним відділом; відділом ветеринарно-санітарної експертизи; епізоотологічним відділом; бактеріологічним відділом; патоморфологічним відділом; радіологічним відділом; вірусологічним відділом; паразитологічним з іхтіопатологією відділом; хіміко-токсикологічним відділом; відділом організації моніторингових досліджень, реєстрації зразків та оформлення документів.

Співвідношення виторгу видів діяльності цих підрозділів представлені у вигляді табл. 1. Найбільший фактичний темп зростання спостерігається в роботі імунологічного та бактеріологічного відділів (в 1,13 рази), найменший – в роботі відділу організації моніторингових досліджень, реєстрації зразків та оформлення документів (в 0,59 разів). Відносна стабільність характеризує діяльність хіміко-токсикологічного, вірусологічного та паразитологічного відділів.

Загальний обсяг прибутку від виконаних платних послуг ХФ ДНДІЛДВСЕ у 2015 році становив 137845,27 грн., що становило 98,8% виконання плану. В 2016 році цей показник збільшився до 151454,51 грн., однак спостерігалось недовиконання плану на 1994,84 грн. (тобто 1,3%). За основними видами робіт бактеріологічний відділ виконує приблизно 70% загального обсягу.

**Аналіз прибутку від надання послуг за основними видами діяльності
ХФ ДНДІЛДВСЕ в 2015-2016 рр., тис. грн.**

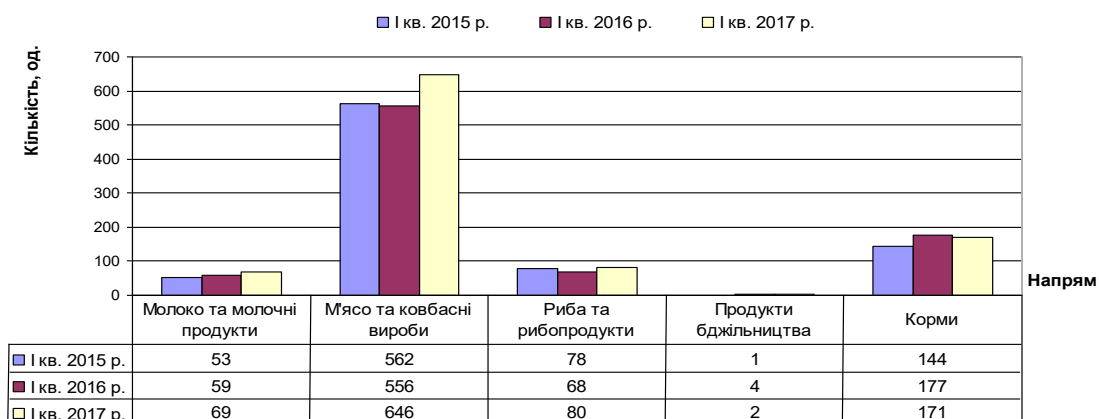
Відділ	2015		2016		Абс. приріст (факт 2016 до факт 2015)	Темп зрост. (факт 2016 до факт 2015)
	План	Факт	План	Факт		
Імунологічний	9625,46	9373,48	10588,01	10601,82	1228,34	1,13
Ветеринарно-санітарної експертизи	18134,92	17919,89	19948,42	19386,18	1466,29	1,08
Епізоотологічний	697,50	827,07	767,25	802,71	-24,36	0,97
Бактеріологічний	96533,59	94148,32	106186,95	106018,16	11869,84	1,13
Патоморфологічний	2789,99	2756,91	3068,99	2877,64	120,73	1,04
Радіологічний	2092,49	2481,21	2301,74	2120,36	-360,85	0,85
Вірусологічний	4882,48	5513,81	5370,73	5300,91	-212,90	0,96
Паразитологічний з іхтіопатологією	2789,99	2756,91	3068,99	2574,73	-182,18	0,93
Хіміко-токсикологічний	1394,99	1378,45	1534,49	1363,09	-15,36	0,99
Організації моніторингових досліджень, реєстрації зразків та оформлення документів	558,00	689,23	613,80	408,93	-280,30	0,59
Всього	139499,41	137845,27	153449,35	151454,51	13609,24	1,10

Джерело: розробка авторів

Друге місце займає відділ ветеринарно-санітарної експертизи (13% загального обсягу). Водночас має місце відхилення фактичних показників від запланованих, зумовлене тим, що проведення бактеріологічної і ветеринарно-санітарної експертизи припадає переважно на групу харчових продуктів та сільськогосподарської сировини й кормів, споживання яких зменшилося за різними групами покупців через падіння купівельної спроможності останніх.

Таким чином доцільно проаналізувати діяльність Лабораторії в розрізі роботи її основних функціональних підрозділів. Загальна характеристика роботи бактеріологічного відділку за напрямками досліджень у I кварталі 2015-2017 рр. відповідно наведено на рис. 1. Відділом ветеринарно-санітарної експертизи за I квартал 2015 р. досліджено 108 зразків, з них на органолептичні та паразитологічні показники – 25 зразків, визначення залишкової кількості антибіотиків – 83 зразки. Абсолютне зростання загальної кількості зразків за

такими видами досліджень у I кварталі 2016 та 2017 років становить 102% та 104% відповідно.

Рис. 1. Загальна характеристика роботи бактеріологічного відділку за напрямками досліджень

Джерело: розробка авторів

Підсумки роботи вірусологічного відділу за I квартал 2015-2017 рр. за головними напрямками наведено в табл. 2. Дослідження на хворобу Ауескі, інфекційний ринотрахеїт, Ньюкаслську хворобу – не проводились в зв'язку з відсутністю діагностиків.

Таблиця 2

Обсяги лабораторних досліджень вірусологічного відділу за основними напрямками, од.

Вид дослідження		I кв. 2015 р.		I кв. 2016 р.		I кв. 2017 р.	
		План	Факт	План	Факт	План	Факт
Африканська чума свиней		22	22	23	22	23	24
Хвороба Ауескі		139	0	125	0	120	0
Інфекційний ринотрахеїт		61	0	61	0	62	0
Ньюкаслська хвороба		158	0	158	0	153	0
Сказ	Харківська область	-	59	-	44	-	62
	Луганська область*	-	9	-	3	-	1
	Донецька область*	-	11	-	7	-	9

* Без урахування окупованої території

Джерело: розробка авторів

Радіологічний відділ Харківського філіалу ДНДІЛДВСЕ у своїй роботі користується сучасними методиками. Основними напрямками роботи радіологічного відділу є визначення питомої активності цезію та стронцію у продуктах рослинного та тваринного походження; проводиться дослідження імпортно-експортної сировини, харчових продуктів, кормів тощо. Також ведеться контроль радіаційної ситуації на ринках та контрольних пунктах Харківської області. Загальну характеристику обсягів роботи радіологічного відділу наведено в табл. 3.

Таблиця 3

**Загальна характеристика обсягів роботи радіологічного відділу
за I кв. 2015-2017 рр., од.**

Напрямок дослідження	I кв. 2015 р.	I кв. 2016 р.	I кв. 2017 р.
Молоко та молочні продукти	137	140	154
М'ясо та ковбасні вироби	109	110	132
Риба та рибопродукти	75	77	84
Корми	480	475	426
Різне	56	96	105
Всього	857	898	901

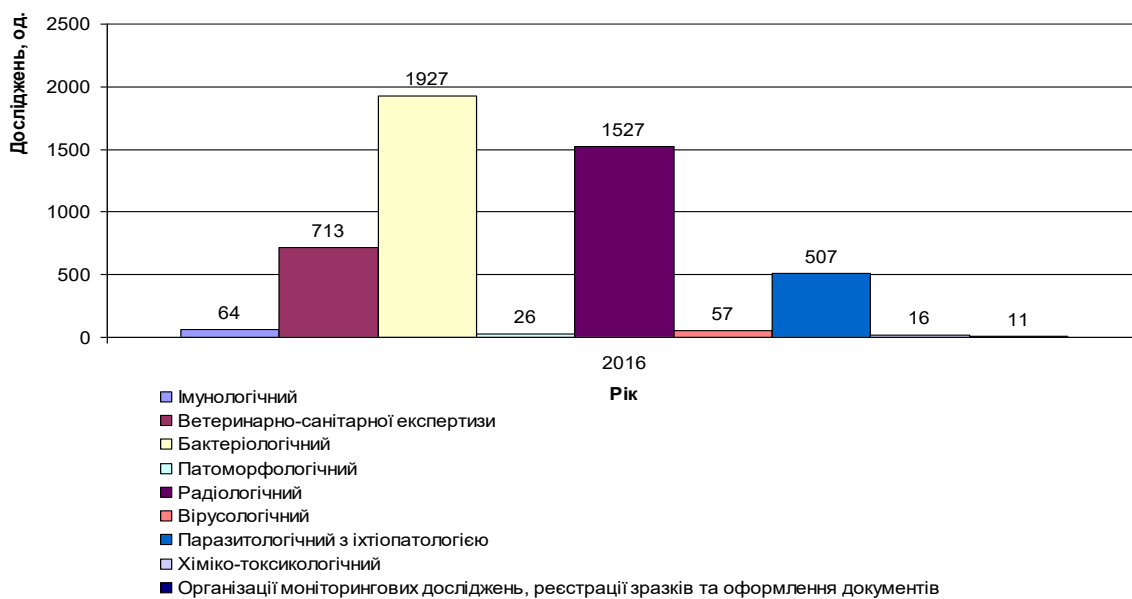
Джерело: розробка авторів

Виходячи з вищесказаного, даний ринок є монополістичним, тому вид ринку істотно впливає на формування й реалізацію цінової політики ХФ ДНДІЛДВСЕ. Конкурентами є філіали ДНДІЛДВСЕ, розміщені у інших регіонах України.

Оскільки фінансування Лабораторії передбачається переважно за рахунок коштів загального фонду (бюджету), то цінова політика повинна з одного боку – встановлюватися відповідно до «Розмірів плати за послуги, які надаються регіональними службами ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті та бюджетними установами центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів», з іншого боку – цінова політика повинна забезпечувати

достатній для розвитку рівень прибутку Лабораторії (тобто ціни повинні не тільки покривати витрати на надання послуг, але й забезпечувати високу рентабельність діяльності підприємства). В даному контексті мета ціноутворення у ХФ ДНДІЛДВСЕ має досить складний характер, спрямований на збільшення ринку збуту послуг.

Аналіз кількості експертиз на замовлення по місяцях за 2016 рік наведено на рис. 2. За графіком можна відзначити, що у кількості досліджень, виконаних у 2016 р. на платній основі за кошти замовника, переважають дослідження, проведені бактеріологічним, радіологічним, паразитологічним та ветеринарно-санітарної експертизи відділами. Отже, Лабораторія може прогнозувати з досить високою ймовірністю підвищення попиту на її послуги саме за цими напрямками досліджень.

Рис. 2. Дослідження, виконані ХФ ДНДІЛДВСЕ на платній основі за кошти замовника у 2016 р.

Джерело: розробка авторів

Особливістю діяльності Лабораторії є те, що формування калькуляції витрат на виконання замовлення повинно становити точну суму витрат за даними зразками згідно замовленого переліку найменувань.

Першочергово клієнтам повідомляється тільки той діапазон, у рамках якого може перебуває плата за усі дослідження з переліку, цей діапазон формується на основі роботи з «Розмірами плати за послуги, які надаються регіональними службами ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті та бюджетними установами центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів». Тобто замовнику визначають суму витрат, виходячи з цього документу з урахуванням усіх можливих випадків урахування у розмірі плати вартості використовуваних препаратів. У випадку, коли крім передбачених законодавством випадків, коли надання послуг здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, до розміру плати додатково включаються витрати на ветеринарні препарати та дезінфектанти. Результати порівняльного аналізу цін на основні послуги, надавані Лабораторією, із цінами основного конкурента Сумський філіал ДНДІЛДВСЕ наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Аналіз рівня цін на послуги ХФ ДНДІЛДВСЕ у порівнянні з основним конкурентом

Найменування послуги	Середня ціна ХФ ДНДІЛДВСЕ, грн./1 дослідження	Ціна аналогічної послуги СФ ДНДІЛДВСЕ, грн./1 дослідження	Співвідношення ціни ХФ ДНДІЛДВСЕ із ціною СФ ДНДІЛДВСЕ
Бактеріологічні дослідження захворювань тварин			
Правець	205,26	205,26	Рівні позиції
Сальмонельоз	190,60	228,72	ХФ ДНДІЛДВСЕ має перевагу
Туберкульоз	557,40	568,55	ХФ ДНДІЛДВСЕ має перевагу
Бруцельоз	614,23	687,94	ХФ ДНДІЛДВСЕ має перевагу
Лептоспіроз	518,67	497,92	СФ ДНДІЛДВСЕ має перевагу
Лістеріоз	288,42	288,42	Рівні позиції
Туляремія	522,15	522,15	Рівні позиції

Джерело: розробка авторів

Таблиця показує, що по основних напрямках надання послуг (бактеріологічним дослідженням захворювань тварин) ХФ ДНДІЛДВСЕ є

більш конкурентоспроможним за свого осново конкурента СФ ДНДІЛДВСЕ тільки по двох напрямках діяльності. Лабораторія-конкурент має перевагу – по проведенню дослідження на лептоспіроз, по інших напрямках підприємства рівні у конкуренції між собою, або виграє ХФ ДНДІЛДВСЕ.

Ефективність цінової політики можна визначити на основі аналізу переліку послуг Лабораторії у порівнянні з його основним конкурентом та дослідження стану галузі в цілому. Доцільно обрати два основні види послуг, які є найбільш прибутковими для підприємства, а також доволі популярні у підприємства-конкурента (табл. 5).

Таблиця 5

Порівняльний аналіз рівня цін на послуги регіональних державних лабораторій

Найменування послуги	Середній рівень ціни, грн.				
	ХФ ДНДІЛДВСЕ		У середньому по галузі з препаратами	СФ ДНДІЛДВСЕ	
	без урахування препаратів	з препаратами		без урахування препаратів	з препаратами
Бактеріологічні дослідження захворювань тварин					
Правець	157,89	205,26	208,34	157,89	205,26
Сальмонельоз	150,08	190,60	211,19	150,08	228,72
Туберкульоз	442,38	557,40	624,29	442,38	568,55
Бруцельоз	529,51	614,23	678,11	529,51	687,94
Лептоспіроз	439,55	518,67	528,47	439,55	497,92
Лістеріоз	253,00	288,42	310,92	253,00	288,42
Туляремія	431,53	522,15	561,05	431,53	522,15

Джерело: розробка авторів

Аналіз табл. 5 засвідчив, що підприємство у своїй діяльності застосовує доволі гнучку цінову політику внутрішнього ринку. Це проявляється в тому, що воно більш швидко відреагувало на зменшення попиту на дослідження на сальмонельоз, понизивши ціну в порівнянні з ціною конкурента, одночасно піднявши ціни на послуги, які мають вищий попит.

Аналіз впливу факторів на суму прибутку, отриманого від реалізації основних послуг, доцільно почати з побудови таблиці вихідних даних (табл. 6).

Показники надання основних послуг у 2017 р.

Показники	Туберкульоз (1)		Бруцельоз (2)		Відхилення	
	план	факт	план	факт	1	2
Кількість наданих послуг, од	20	26	35	37	6	2
Собівартість послуги, грн./1 дослідження	442,38	442,38	529,51	529,51	0	0
Ціна за послугу, грн./1 дослідження	557,40	564,09	614,23	620,59	6,69	6,35
Прибуток на одиницю послуги, грн.	115,02	121,71	84,72	91,08	6,69	6,35
Всього прибуток від реалізації, грн.	2300,38	3164,40	2965,26	3369,80	864,02	404,55

Джерело: розробка авторів

Таким чином, механізм формування цін ХФ ДНДІЛДВСЕ наступний:

– на підприємстві ведеться автоматизований комп'ютерний облік даних про всі види наданих послуг, ціни на них й відповідні обсяги витрат;

– при оформленні договору на платні послуги замовнику представляється діапазон, в межах якого здійснюється оплата за лабораторні послуги;

– розрахунковий відділ Лабораторії формує точну величину витрат по зробленому замовленню (з додатковим урахуванням вартості препаратів в разі потреби). Вартість лабораторних досліджень за договором визначається відповідно до калькуляції, яка прийнята Міністерством аграрної політики та продовольства;

– для приватних замовлень розрахунок здійснюється на основі урахування необхідного рівня рентабельності за складністю досліджень та рівня ветеринарно-санітарних послуг (15-37%);

– після отримання заявки на виконання зазначених договором лабораторних досліджень Лабораторія направляє замовнику рахунок фактуру. Виконання лабораторних досліджень розпочинається після підписання даного договору замовником з наступного дня та 100% сплати відповідно рахунка-фактури Лабораторії.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

ХФ ДНДІЛДВСЕ працює на специфічному ринку ветеринарно-санітарних платних послуг (експертиз), де конкуренція характерна тільки в межах регіональних державних лабораторій. У зв'язку з цим у формуванні цінової політики Лабораторії враховуються специфічні фактори, пов'язані зі складністю прогнозування попиту на ветеринарно-санітарні послуги. Також на вартість платних послуг суттєво впливає значна вартість препаратів і оплату праці кваліфікованих працівників. Особливістю ціноутворення Лабораторії є те, що ціна формується на основі Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Розміри плати за послуги, які надаються регіональними службами ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті та бюджетними установами центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів». Головним недоліком у ціновій політиці підприємства є слабкий рівень дослідження ринку, відсутність системи знижок тим клієнтам, які користуються послугами ХФ ДНДІЛДВСЕ на постійній основі, а також замовляють за одним договором значну кількість найменувань досліджень.

Перелік посилань

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» № 4004-XII від 24 лютого 1994 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015) : сайт URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> : (дата звернення : 01.08.2018).

2. Левичев А. Предоставление платных услуг Государственной санитарно-эпидемиологической службой. Бюджетная бухгалтерия. 2015. № 12 (март). Сайт URL: <https://i.factor.ua/journals/bb/2015/march/issue-12/article-6596.html> : (дата звернення : 01.08.2018).

3. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Розміри плати за послуги, які надаються регіональними службами ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті та бюджетними установами центрального органу виконавчої влади,

який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів» від 13 лютого 2013 року №96 (у редакції наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України №18 від 26.01.2016) : сайт URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0244-16> : (дата звернення : 01.08.2018).

References

1. Law of Ukraine “On provide the sanitary and epidemiological well-being of the population” No. 4004-XII of February 24, 1994 (as last amended by Law No. 901-VIII dated 23.12.2015) [“Pro zabezpechennya sanitarnogo ta epidemichnogo blagopoluchchya naselelnya”], available at <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (last accessed 01.12.2018).

2. Levichev, A. (2015), “Provision of paid services by the State Sanitary and Epidemiological Service” [“Predostavleny`e platnykh uslug Gosudarstvennoj sany`tarno-эpy`demy`ology`cheskoj sluzhboj”], Budget Accounting, No. 12 (March), available at: <https://i.factor.ua/journals/bb/2015/march/issue-12/article-6596.html> (last accessed 01.08.2018).

3. Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine “Dimensions of cost for services provided by the regional veterinary and sanitary control and surveillance services at the state border and transport and budget institutions of the central executive authority, which implements state policy in the field of veterinary medicine, safety and specific indicators quality food products” of February 13, 2013, No. 96 (as amended by the order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine No. 18 dated January 26, 2016) [«Rozmiry` platy` za poslugy`, yaki nadayut`sya regional`ny`my` sluzhbamy` vetery`narno-sanitarnogo kontrolyu ta naglyadu na derzhavnomu kordoni i transporti ta byudzhethny`my` ustanovamy` central`nogo organu vy`konavchoyi vlady`, yaky`j realizuye derzhavnu polity`ku u galuzi vetery`narnoyi medy`cy`ny`, sferax bezpechnosti ta okremy`x pokazny`kiv yakosti xarchovy`x produktiv»], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0244-16> (last accessed 01.08.2018).

РЕФЕРАТИ РЕФЕРАТЫ ABSTRACTS

УДК 338.534; JEL Classification: D 47

Деділова Т.В., Токар І.І. АНАЛІЗ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Мета. Аналіз практичних засад реалізації цінової політики установ державного санітарно-епідеміологічного контролю та виявлення недоліків ціноутворення як факторів зниження ефективності їх комерційної діяльності. **Методика дослідження.** В роботі використано наступні методи: діалектичний метод (при виявленні причинно-наслідкового зв'язку результатів комерційної діяльності з процесом ціноутворення); аналітичний метод (для систематизації інформації щодо надання обсягів платних послуг); спостереження та узагальнення (для формування переліку недоліків процесу ціноутворення підприємства як факторів зниження ефективності його комерційної діяльності). **Результати.** У дослідженні визначено, що Лабораторія працює на специфічному ринку ветеринарно-санітарних платних послуг (експертиз), де конкуренція характерна тільки в межах регіональних державних лабораторій. У зв'язку з цим у формуванні її цінової політики враховуються специфічні фактори, пов'язані зі складністю прогнозування попиту на ветеринарно-санітарні послуги. В роботі акцентовано увагу на тому, що ціни на послуги Лабораторії формуються на основі Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України. Також встановлено, що головним недоліком у ціновій політиці підприємства є слабкий рівень дослідження ринку, відсутність системи знижок постійним клієнтам. **Наукова новизна.** Отримав подальший розвиток теоретико-методичний підхід до ціноутворення на послуги, що надаються установами державного санітарно-епідеміологічного контролю, шляхом побудови переліку недоліків їх цінової політики, який, на відміну від існуючих підходів, дозволяє поєднати в діяльності таких установ принципи нормативного ціноутворення та комерційної діяльності. **Практична значущість.** Результати дослідження можуть бути взятими за основу розробки методичних рекомендацій щодо формування цінової політики підприємств і установ державного санітарно-епідеміологічного контролю на регіональному рівні.

Ключові слова: санітарно-епідеміологічний нагляд, лабораторна діагностика, ветеринарно-санітарна експертиза, цінова політика, послуга, виторг.

УДК 338.534; JEL Classification: D 47

Деділова Т.В., Токар І.І. АНАЛИЗ ЦЕНОВОЙ ПОЛИТИКИ УЧРЕЖДЕНИЙ ГОСУДАРСТВЕННОГО САНИТАРНО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ

Цель. Анализ практических основ реализации ценовой политики учреждений государственного санитарно-эпидемиологического контроля и выявления недостатков ценообразования как факторов снижения эффективности их коммерческой деятельности. **Методика исследования.** В

работе использованы следующие методы: диалектический метод (при выявлении причинно-следственной связи результатов коммерческой деятельности с процессом ценообразования) аналитический метод (для систематизации информации о предоставлении объемов платных услуг); наблюдения и обобщения (для формирования перечня недостатков процесса ценообразования предприятия как факторов снижения эффективности его коммерческой деятельности). **Результаты.** В исследовании определено, что Лаборатория работает на специфическом рынке ветеринарно-санитарных платных услуг (экспертиз), где конкуренция характерна только в рамках региональных государственных лабораторий. В связи с этим в формировании ее ценовой политики учитываются специфические факторы, связанные со сложностью прогнозирования спроса на ветеринарно-санитарные услуги. В работе акцентировано внимание на том, что цены на услуги Лаборатории формируются на основе Приказа Министерства аграрной политики и продовольствия Украины. Также установлено, что главным недостатком в ценовой политике предприятия является слабый уровень исследования рынка, отсутствие системы скидок постоянным клиентам. **Научная новизна.** Получил дальнейшее развитие теоретико-методический подход к ценообразованию на услуги, предоставляемые учреждениями государственного санитарно-эпидемиологического контроля, путем построения перечня недостатков их ценовой политики, который, в отличие от существующих подходов, позволяет совместить в деятельности таких учреждений принципы нормативного ценообразования и коммерческой деятельности. **Практическая значимость.** Результаты исследования могут быть взяты за основу разработки методических рекомендаций по формированию ценовой политики предприятий и учреждений государственного санитарно-эпидемиологического контроля на региональном уровне.

Ключевые слова: санитарно-эпидемиологический надзор, лабораторная диагностика, ветеринарно-санитарная экспертиза, ценовая политика, услуга, выручка.

UDC 338.534; JEL Classification: D 47

Dedilova T., Tokar I. ANALYSIS OF PRICE POLICY OF STATE INSTITUTIONS SANITARY AND EPIDEMIOLOGICAL CONTROL

Purpose. It is analysis of the practical principles of implementing the price policy of state sanitary and epidemiological control institutions and identifying deficiencies of pricing as factors of reducing the efficiency of their commercial activity. **Methodology of research.** The following methods were used in the research: dialectical method (to identify the causal interconnection of the results of commercial activity with the pricing process); analytical method (to systematize information on the volume of paid services); observation and generalization (to form a list of shortcomings of the pricing process of the enterprise as a factor in reducing its efficiency of commercial activity). **Findings.** The article determines that the Laboratory operates in a specific market of veterinary and sanitary paid services

(expertise), where competition is characteristic only within the framework of regional state laboratories. In this regard, the formation of its pricing policy takes into account specific factors. They related to the complexity of forecasting the demand for veterinary and sanitary services. The work focuses on the fact that the prices for laboratory services are formed on the basis of the Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. It is also established that the main drawback of the company's pricing policy are the weakness of the market research and the absence of a system of discounts for regular customers. **Originality.** The theoretical and methodological approach to the pricing for services provided by state sanitary and epidemiological control institutions has been further developed by structuring a list of drawback in their pricing policy. It, unlike existing approaches, allows us to combining the principles of regulatory pricing and commercial activities in the activities of such institutions. **Practical value.** The results of the research can be used as a basis for the development of guidelines for the formation of pricing policy of enterprises and institutions of state sanitary and epidemiological control at the regional level.

Key words: sanitary-epidemiological control, laboratory diagnostics, veterinary-sanitary expertise, price policy, service, sales.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Деділова Тетяна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: dedilova@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3924-979X>. Моб. 050-281-83-28.

Дедилова Татьяна Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, доцент кафедры экономики и предпринимательства, г. Харьков, Украина.

Dedilova Tetiana – Candidate of Science (Economics), Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Associate Professor at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Токар Інна Іванівна – асистент кафедри економіки і підприємництва, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків, Україна; e-mail: tokar_innaiv@ukr.net; Моб. 050-274-97-99.

Токарь Инна Ивановна – ассистент кафедры экономики и предпринимательства, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, г. Харьков, Украина.

Tokar Inna – Associate at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine.